

Handreiking: Veilig werken aan pluimveeslachtlijnen

Inleiding

Pluimveeslachterijen en pluimveeverwerkende bedrijven werken met vele soorten machines waaronder vaste en mobiele machines en samengestelde machines zoals productielijnen. De Nederlandse Arbeidsinspectie constateert onder meer via actieve inspecties en via onderzoeken van meldingsplichtige arbeidsongevallen, dat machines een groot veiligheidsrisico vormen. De Arbeidsinspectie biedt een handreiking voor werkgevers en werknemers met betrekking tot de verplichtingen rondom machineveiligheid. Hierbij ligt de focus op het in kaart brengen en het doeltreffend beveiligen van gevaarlijke zones van en rondom bewegende delen van machines. Zo kunnen veel levensbeïnvloedende letselgevallen voorkomen worden.

Wat ziet de Arbeidsinspectie?

Onveilige machines

De Arbeidsinspectie komt tijdens haar inspecties regelmatig onveilige machines tegen. De machines of in ieder geval bepaalde zones, voldoen niet of onvoldoende aan de minimale beheersmaatregelen die we rondom gevaarlijk bewegende delen (knellen, pletten, snijden, intrekken, wikkelen, steken, etc.) mogen verwachten. Eventuele schermen en veiligheidsvoorzieningen blijken het gevaar onvoldoende af te dekken en vaak zijn ze geheel afwezig. Het kunnen aanraken van delen van transportmechanismen die je kunnen intrekken of meetrekken, is dus niet oké.

Onveilig werken met machines

Los van de aangetroffen ontwerpveiligheid van machines en de directe omgeving ervan, wordt ook regelmatig onvoldoende veilig gewerkt met de machines. Zowel tijdens de reguliere bedieningswerkzaamheden als ook gedurende onderhoud, reparatie en reiniging zijn veilige werkwijzen enorm belangrijk. Zo zien we dat ledematen in gevaarlijke zones komen doordat veiligheidsafstanden niet in acht worden genomen en veiligheden worden genegeerd of overbrugd. En we zien dat machines niet altijd correct worden uitgeschakeld en spanningsloos gemaakt voorafgaand aan het verhelpen van storingen of voor de schoonmaak. Het tijdens de productie even snel ingrijpen en dan in de gevarezone komen van een set draaiende messen, is dus niet oké.

Hoe kunnen gevaarlijke situaties worden voorkomen?

Risico-inventarisatie en -evaluatie

Het kan niet vaak genoeg worden gezegd: Inventariseer met regelmaat de gevaarlijke zones van en rondom machines en de gevaarlijke handelingen die daar (kunnen) plaatsvinden! Zowel bestaande als ook nieuwe aangeschafte machines en productielijnen moeten periodiek worden beoordeeld. Spreek de fabrikanten erop aan wanneer een CE-gemarkeerde machine of productielijn niet voldoet met betrekking tot genormeerde veiligheidsafstanden of wanneer blijkt dat de afschermingen en veiligheidsvoorzieningen niet doeltreffend zijn om de toegang tot gevaarlijke zones, onder alle te verwachten gebruiksomstandigheden, te voorkomen.

Geschiktheid en deugdelijkheid

We zien dat bestaande en nieuwe machines aan de bedrijfsspecifieke omstandigheden worden aangepast of (ingrijpend) worden gewijzigd of samengebouwd op een wijze die niet door de oorspronkelijke fabrikant is voorzien. Bij productielijnen zien we nog te vaak eenvoudig toegankelijke gevaarlijke zones die aanleiding geven tot onveilige handelingen (bv. gemakkelijk kunnen ingrijpen tijdens de productie). Wanneer veranderingen worden doorgevoerd, ben er dan bewust van dat het impact kan hebben op de CE-markering van individuele machines of van de betreffende productielijn. En dat je als werkgever in die zin dus ook fabrikant kunt zijn.

Veilig kunnen ingrijpen tijdens de productie of veilig kunnen schoonmaken

Als om wat voor reden dan ook op enig moment veiligheidsbarrières moeten worden doorbroken - bijvoorbeeld tijdens het verhelpen van een blokkade tijdens een productierun of ten behoeve van het schoonmaken - dan moeten doeltreffende maatregelen gelden om dat werk veilig te kunnen uitvoeren. De betreffende machine(lijn) moet allereerst uitgeschakeld en spanningsloos worden gemaakt. We noemen dat ook wel de lock-out, tag-out, try-out procedures en deze moeten in begrijpelijke vorm op schrift staan, goed getraind zijn en herkenbaar bij de relevante machines voorhanden zijn.

NB: Soms is het nodig dat bepaalde machines een schoonmaak- (functie)stand hebben, waarbij met lage snelheid of stapsgewijs ('inchen') middels een vasthoudbediening veilig bewogen kan worden om zo alles goed te kunnen reinigen. Een draaiende machine schoonmaken die niet voorzien is van een schoonmaakstand, is dus niet oké.

Voorlichting en onderricht (training)

Er kan veilig worden gewerkt als betrokkenen op de hoogte zijn van de gevaren en de beheersmaatregelen en daarbij ook de noodzakelijke kennis en ervaring bezitten van de machines die ze moeten bedienen. Voorlichting en onderricht zijn doeltreffend als ze worden afgestemd op het kennisniveau en de behoeften van de werknemers en op de concrete werksituaties. Schriftelijk en mondeling gegeven informatie moet uiteraard begrijpelijk zijn en zo nodig in een aangepaste (vreemde) taal worden gegeven. Het is van belang om het overbrengen van kennis periodiek te herhalen.

Toezicht op veilige machines en veilig werken

Naast voorlichting en onderricht moet er ook ter zake deskundig worden toegezien op de naleving van veilig werken. De daarvoor aangewezen toezichthouders binnen het bedrijf zijn competent door zelf ook doeltreffende voorlichting en onderricht te hebben ontvangen met betrekking tot het herkennen van gevaarlijke situaties en ongewenst gedrag. Zij moeten werknemers kunnen aanspreken en corrigeren als het gaat om onveilig werken.

Tot slot:

Wanneer de Arbeidsinspectie constateert dat het ontwerp of het gebruik van de machines op de arbeidsplaatsen zodanig tekort schieten dat er sprake is van ernstig gevaar voor personen, dan zal overgegaan worden op een stillegging van het gevaarlijke werk. Ook kan de Arbeidsinspectie waarschuwen of eisen dat het ontwerp en het gebruik van de machines in overeenstemming moeten worden gebracht met de relevante geldende wettelijke voorschriften (Warenwetbesluit Machines en/of Arbeidsomstandighedenbesluit) en waarbij rekening gehouden wordt met de stand van de wetenschap (bv. Arbocatalogus, geharmoniseerde normen, goede praktijken, etc.).

Meer informatie over de taken en de werkwijze van de Nederlandse Arbeidsinspectie kunt u vinden op www.NLArbeidsinspectie.nl

Meer informatie over onderwerpen als RI&E, plan van aanpak kunt u vinden op <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/risico-inventarisatie-evaluatie>

Op www.zelfinspectie.nl kunt u eenvoudig controleren of u aan de wet- en regelgeving voor gezond & veilig werken, eerlijk werken, werken met gevaarlijke stoffen, werkdruk en ongewenst gedrag voldoet. U doorloopt een aantal stappen en krijgt persoonlijke verbeterpunten. Zo ziet u snel hoe uw bedrijf ervoor staat.

De Arbocatalogus kunt u vinden op: <https://www.szpluimvee.nl/arbocatalogus-pluimvee.html>

De werkinstructie 'Boordelen van gewijzigde machines' kunt u vinden op: <https://www.nlarbeidsinspectie.nl/publicaties/richtlijnen/2022/05/23/werkinstructie-beoordelen-van-gewijzigde-machines>

Dit is een uitgave van:

Nederlandse Arbeidsinspectie

De Nederlandse Arbeidsinspectie maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid